

Ostrowiec Świętokrzyski, 28 października 2024 r.

dr hab. Mariusz Wieczorek prof. URad

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet im. K. Pułaskiego w Radomiu

Recenzja pracy doktorskiej

mgr Izabeli Bagińskiej pt.:

Wymiar prawny stosunku pracy nauczycieli akademickich w uczelniach publicznych

napisanej pod kierunkiem dr hab. Małgorzaty Czuryk, prof. UWM

Olsztyn 2024, ss. 203.

Podstawa prawna sporządzenia recenzji

Recenzja została sporządzona w związku z uchwałą nr 17/2024/RD Rady Naukowej Dyscypliny Nauk Prawnych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26 września 2024 r. podjętej na podstawie art. 30 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r. (Dz. U. z 2017 poz. 1789) w związku z art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r., poz. 1669).

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki (t.j. Dz.U. 2017 poz. 1789, dalej jako: u.s.n.), mającego zastosowanie w sprawie w związku z art. 175 ust. 1 Przepisów wprowadzających ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z 3.7.2018 r. (Dz.U. 2018 r. poz. 1669), recenzent ocenia, czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
Rada Naukowa Dyscypliny nauki prawne
Wpłynęło dnia 29.10.2024
Nr WP.A.22.6350.53.2018

problemu naukowego oraz dowodzi ogólnej wiedzy teoretycznej doktoranta w zakresie prawa, a także umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Cele, tezy rozprawy doktorskiej oraz problemy badawcze

Autorka wskazała dwa cele dysertacji - poznawczy i aplikacyjny. Celem poznawczym była „*identyfikacja najważniejszych czynników determinujących zastosowanie regulacji dotyczących nawiązania stosunku pracy nauczycieli akademickich w uczelniach publicznych oraz wskazanie problemów w czasie jego trwania oraz ustania w odniesieniu do określonych praw i obowiązków*”. Celem aplikacyjnym było „*dokonanie systematyki wskazania problemów wynikających z zastosowania norm prawnych i pragmatycznych odnoszących się do ustania stosunku pracy nauczycieli akademickich w uczelniach publicznych*” (s. 11).

Wskazano cztery cele szczegółowe (s. 12), sformułowano pięć problemów badawczych (s. 12) z którymi powiązano pięć tez (s. 12-13).

Zgodnie z art. 13 ust. 1 u.s.n. praca doktorska powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego lub oryginalne rozwiązanie problemu w oparciu o opracowanie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne. Autorka na stronie 11 rozprawy wskazała, że jednym z argumentów przesądających o wyborze tematu pracy była luka w literaturze przedmiotu, w której nie omówiono kompleksowo, z jednym wyjątkiem, „wątku” stosunku pracy nauczycieli akademickich. Stwierdziła przy tym, że jedyne ważniejsze opracowanie poświęconemu temu stosunkowi prawnemu, to jest *Akademickie prawo zatrudnienia* pod red. KW. Barana, ma walor czysto teoretyczny i nie jest poparte badaniami. Dygresyjnie należy jednak zauważyć, że zarzut Autorki sprowadzający się do braku oparcia ww. opracowania na badaniach, jest trudny do zaakceptowania. Dzieło to, będące w istocie szczególnym rodzajem wypowiedzi prawniczej, to jest komentarzem, nie mogło powstać bez zastosowania metody właściwej dla nauk prawnych to jest metody formalno-dogmatycznej. Zastrzeżenie Autorki jest o tyle zaskakujące, że sama wskazała na tą metodę, jako narzędzie pozwalające na weryfikację postawionych w rozprawie tez (s. 16).

Sposób zaprezentowania przez Doktorantkę problemów badawczych, celów i tez pracy oraz sposób postrzegania przez Nią tych zagadnień w pracy naukowej, zaprezentowany przez nią w części pracy poświęconej tym zagadnieniom nie jest wolny od wad. Zacząć należy od

tego, że niezależnie od czterech cząstkowych problemów badawczych (s. 12) na stronie nr 11 zaznaczono, że „*Główny cel badawczy stanowi dyskusja dotycząca dylematów wymiaru prawnego stosunku pracy nauczycieli akademickich w uczelniach publicznych*”.

W konsekwencji nie doszło do jasnego sprecyzowania problemu naukowego. Z lektury całości pracy można jednak wysnuć wniosek, że główną tezą pracy jest nieadekwatność przepisów określających stosunek pracy nauczyciela akademickiego zatrudnionego w publicznej szkole wyższej, do potrzeb wynikających z współczesnych wyzwań funkcjonowania szkolnictwa wyższego.

Wybór tematu rozprawy doktorskiej

O ile podzielam zdanie Doktorantki co do tego, że na płaszczyźnie teoretycznoprawnej istnieje przestrzeń do prowadzenia badań naukowych poświęconych stosunkom pracy nauczycieli akademickich, to nie akceptuję sposób w jaki sformułowano tematu. Przyjąłem, że Doktorantka w temacie pracy pojęcia „wymiar” użyła w znaczeniu „aspekt”. Zasadne jest zatem oczekiwanie czytelnika biorącego do rąk opracowanie, że będzie miał okazję do zapoznania się z wywodami poświęconymi wszystkim aspektom prawnym stosunku pracy nauczyciela akademickiego zatrudnionego w publicznej szkole wyższej. Oczekiwanie to jest tym bardziej uzasadnione, że Autorka we *Wstępie* stwierdziła, że literaturze przedmiotu nie ma opracowania monograficznego, w którym kompleksowo zostałyby przeanalizowany stosunek pracy nauczyciela akademickiego. Luki tej nie udało się Autorce wypełnić całkowicie, chociażby z tego powodu, że nie poświęca wystarczająco wiele uwagi, niezwykle istotnej z perspektywy prawnego charakteru stosunków pracy nauczycieli akademickich, ponoszonej przez nich odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Kolejne zastrzeżenie dotyczące tematu pracy związane jest z tym, że Autorka sugeruje, iż stosunek pracy nauczycieli akademickich jest jednorodną instytucją prawną. W mojej ocenie takie jego postrzeganie jest uproszczone i nie ma oparcia w obowiązujących przepisach. Nie wchodząc w szczegółowa polemikę chciałbym zaznaczyć, że stosunki pracy w szkolnictwie wyższym mogłaby klasyfikowane przy zastosowaniu kryterium ich nawiązania – umowy na czas określony i na czas nieokreślony. Równocześnie nie można tracić z pola problemu

stosunków pracy z mianowania nawiązanych w poprzednim stanie prawnym (co zresztą, szczęśliwie, znajduje odzwierciedlenie w pracy).

Zauważyć również należy, że Autorka nie pochyła się nad charakterem prawnym stosunków zatrudnienia kadry akademickiej w uczelniach publicznych w rodzaju np. Akademii Pożarniczej. Mam oczywiście świadomość, że zakres przedmiotowy rozprawy doktorskiej nie może być zbyt obszerny, ale całkowite pominięcie tego zagadnienia, bez wyjaśnienia – choćby we wstępie, dlaczego te kwestie nie pojawiły się w pracy, nie może być ocenione pozytywnie.

Konstatując stwierdzam, że bardziej adekwatny, ze względu na merytoryczną część opracowania byłby tytuł „*Wybrane prawne aspekty (ew. wymiary) stosunków pracy nauczycieli akademickich w uczelniach publicznych*”.

Struktura rozprawy doktorskiej

Praca składa się z czterech rozdziałów, została poprzedzona streszczeniem, wykazem skrótów i wstępem. Wieńczą ją zakończenie i bibliografia.

Pierwszy rozdział nosi tytuł „*Nawiązanie stosunku pracy nauczycieli akademickich w uczelniach publicznych*”. Jego wewnętrzna struktura jest, w mojej ocenie, dyskusyjna. W rozdziale wyodrębniono sześć podrozdziałów: *Rodzaje stanowisk pracy nauczycieli akademickich, Kwalifikacje niezbędne do zajmowania stanowisk nauczycieli akademickich, Wymagania wobec nauczycieli akademickich, Zatrudnienie nauczycieli akademickich, Procedura konkursowa w zatrudnieniu nauczycieli, Struktura zatrudnienia w uczelniach publicznych*.

Za błąd uznaję wyodrębnienie podrozdziałów trzeciego i czwartego, ze względu na to, że obejmują one te same w istocie zagadnienia. Zdecydowanie lepszym rozwiązaniem byłby jeden podrozdział, podzielony na dwie mniejsze jednostki. W pierwszej powinny zostać omówione wymagania określone ustawą, a w drugiej wynikające ze statutu szkoły wyższej.

W moim przekonaniu nietrafny jest tytuł piątego podrozdziału. Zdecydowanie lepszym, ze względu na treść wywodów, byłby tytuł *Podstawy nawiązania stosunków pracy*.

Drugi rozdział recenzowanej dysertacji opatrzony został tytułem *Stosunek pracy nauczycieli akademickich w uczelniach publicznych*. Autorka zdecydowała się na zawarcie w

nim pięciu rozdziałów, to jest: *Nepotyzm w uczelniach publicznych*, *Podstawowe i dodatkowe miejsca pracy nauczycieli akademickich* (ta część opracowania została podzielona na trzy mniejsze jednostki redakcyjne), *Czas pracy nauczycieli akademickich*, *Okresowa ocena nauczycieli akademickich* oraz *Wynagrodzenie nauczycieli akademickich*.

W rozdziale trzecim, zatytułowanym *Prawa i obowiązki nauczycieli akademickich w uczelniach publicznych* wyodrębniono podrozdziały zatytułowane: *Urlopy nauczycieli akademickich*, *Obowiązki nauczycieli akademickich oraz odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli akademickich*.

Bez wyjaśnień Autorki zawartych we wstępie (s.17) trudno byłoby dociec jakie powody zadecydowały o tytułach i wewnętrznej strukturze obydwu rozdziałów (drugiego i trzeciego). Istniejącą strukturę pracy narzuciła subiektywna ocena Autorki, która uznała, że w rozdziale drugim skoncentruje się na *najistotniejszych kwestiach związanych ze stosunkiem pracy nauczycieli akademickich w uczelniach publicznych już po jego nawiązaniu*. Zastosowane kryterium nie jest prawidłowe. Analiza stosunku normatywnego modelu stosunku prawnego w pracy naukowej powinna uwzględniać specyfikę stosunku prawnego – jego podmioty, przedmiot i treść. Autorce nie można odmówić oryginalności w podejściu do zagadnień będących przedmiotem opracowania ale często są to po prostu błędy metodologiczne. Za taki uznaję w szczególności usytuowanie podrozdziału poświęconego wynagrodzeniu nauczycieli akademickich w rozdziale drugim a nie w rozdziale trzecim.

Najobszerniejszy, czwarty, rozdział recenzowanej dysertacji nosi tytuł *Aspekty prawne i pragmatyczne ustania stosunku pracy nauczycieli akademickich w uczelniach publicznych* i ma dość rozbudowaną, ale poprawną strukturę wewnętrzną. Nie jestem jednak w stanie stwierdzić, czemu miało służyć wskazanie, że przedmiotem tego rozdziału będą „*pragmatyczne aspekty ustania stosunku pracy*”. Pragmatyczny języku polskim to: 1. związany z pragmatyką językoznawczą, 2. Oparty na logicznym związku rzeczy, 3. Oparty na przekonaniu, że podejmowane działania mają przynosić korzyść; też: działający zgodnie z takim przekonaniem. Nie kwestionuję tego, że Autorka w rozdziale tym analizowała przepisy dotyczące ustania stosunków pracy nauczycieli akademickich ale nie dostrzegłem aspektu pragmatycznego. Za taki nie można przyjąć rozumienia przepisów ustawy Prawo o P.sz.w.n., która jest traktowana ja pragmatyka pracownicza w ujęciu art. 5 Kodeksu pracy, bo zawarte w niej przepisy są podstawą normatywną do przedstawienia prawnych aspektów ustania stosunku pracy.

Zwraca przy tym uwagę, że Autorka pominęła kwestii związane z rozwiązaniem umowy o pracę na czas określony z upływem okresu na jaki ta umowa została zawarta.

Ocena merytoryczna pracy doktorskiej

Rozprawa Pani mgr Izabeli Bagińskiej jest dość cennym głosem w dyskusji na temat specyfiki stosunku pracy nauczycieli akademickich oraz problemów praktycznych związanych ze stosowaniem przepisów określających stosunki pracy nauczycieli akademickich. Nie ulega wątpliwości, że Doktorantka wykazała się ogólną wiedzę teoretyczną w zakresie nauk prawnych i ma pogłębioną oraz ugruntowaną wiedzę z zakresu prawa pracy. Potrafi, co do zasady, identyfikować problemy naukowe i przedstawiać je na tle wyrażanych w doktrynie prawa poglądów. Na pochwałę zasługuje to, że Autorka nie ogranicza się do omówienia stwierdzonych w nauce stanowisk ale zaznacza swoje stanowisko (np. s. 43, 69, s.101 i inne).

Z aprobatą przyjmuję również to, że Autorka kończyła wywody na temat problemów szczegółowych podsumowaniem, co dowodzi niezbędnej w pracy naukowej umiejętności analizy i syntezy. Dobitnym potwierdzeniem mojej tezy jest treść Zakończenia (s. 175-182), w którym Autorka sformułowała wiele szczegółowych postulatów *de lege ferenda*.

Istotnym atutem recenzowanego dzieła jest wykorzystanie przez Autorkę wyników badań ankietowych, którymi objęto kilkanaście uczelni publicznych. Pozwala to czytelnikowi na wyrobienie sobie poglądu na realne uwarunkowania obowiązywania prawa zatrudnienia w szkolnictwie wyższym.

Mankamenty pracy są konsekwencją częściowo wadliwej, moim zdaniem struktury pracy oraz niedostatecznego zaakcentowania głównej tezy pracy, „zagubionej” wśród tez drugoplanowych, celów głównych i cząstkowych oraz problemów badawczych.

W znacznym stopniu zasygnalizowane wątpliwości są konsekwencją więcej niż tylko niefortunnego określenia tematu dysertacji, który tylko częściowo oddaje to, czemu została ona poświęcona.

Negatywnie oceniam również zawężenie perspektywy badawczej do stanu prawnego wyznaczonego przepisami ustawy prawo o szkolnictwie wyższym z 2005 roku i obecnie obowiązującej ustawy z 2018 r. Następstwem tego jest brak kontekstu historycznego, który w

mojej ocenie pozytywnie wpłynęły na odbiór pracy. Przedstawienie ewolucji prawnej regulacji stosunków zatrudnienia od czasów II Rzeczypospolitej do współczesności ukazałoby, że doszło do przemiany stosunku *stricte* publicznoprawnego do stosunku *quasi* zobowiązaniowego, przy równoczesnym pozostawieniu wielu rozwiązań charakterystycznych dla zatrudnienia służbowego (odpowiedzialność dyscyplinarna).

W moim przekonaniu błędem było również pominięcie specyfiki źródeł prawa pracy w publicznych szkołach wyższych. W dysertacji, w części badawczej, jest co prawda wiele odniesień do statutów szkół wyższych, ale moim zdaniem ich występowanie, w istotnym stopniu determinuje prawny charakter stosunków pracy nauczycieli akademickich w publicznych szkołach wyższych.

Pomimo przedstawionych zastrzeżeń, będących w pewnej mierze odzwierciedleniem indywidualnych poglądów na istotę dysertacji doktorskiej w ogólności oraz wyobrażeń co kształtu rozprawy poświęconej specyfice stosunku pracy nauczyciela akademickiego zatrudnionego w publicznej szkole wyższej, stwierdzam, że recenzowane opracowanie wpisuje się w akceptowalne, z naukowego i prawnego punktu widzenia, ramy rozprawy doktorskiej.

Językowa i warsztatowa strona pracy

Praca obarczona jest licznymi błędami interpunkcyjnymi, fleksyjnymi i stylistycznymi. Często nie jest jasne co Autorka chce przekazać, pojawiają się nieakceptowalne w pracy naukowej zdania. Dla przykładu można wskazać „*Do prezentacji wyników wykorzystano analizy statystyki opisowej (...)*”, „*Pierwszy (rozdział – podkr. M.W.) reguluje kwestie związane z nawiązaniem stosunku pracy (...)* – jak sądzę zamiast omawia, przedstawia (s.16); „*Tutaj rozwiązania są różne, w zależności od tego jaki model przyjmie dana uczelnia,* (s. 111); „*Z praktycznego punktu widzenia należy zwrócić uwagę na fakt, że samo określenie w przedmiocie umowy zlecenie prowadzenie zajęć dydaktycznych (...)* (s. 119); „*Powyżej opisywany termin ma charakter prekluzyjny* (s. 152) i wiele innych.

Praca oparta na dobrze dobranej literaturze przedmiotu, wykorzystano bogate rzecznictwo. Sposób sporządzania przypisów jest prawidłowy.

Konkluzje

W świetle przeprowadzonej analizy i oceny rozprawy doktorskiej Pani Izabeli Bagińskiej stwierdzam, że dostatecznym stopniu spełnia ona wymaganie stawiane przepisami prawa dla uzyskania stopnia naukowego doktora. Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie kilku istotnych problemów naukowych powstających na tle prawnej regulacji stosunków pracy nauczycieli akademickich.

Autorka dowiodła, że potrafi formułować hipotezy badawcze i weryfikować je przy zastosowaniu nie tylko metod właściwych dla nauk prawnych ale i tych, które wykorzystywane są w innych naukach.

Nie budzi również wątpliwości to, Pani mgr Izabela Bagińska dysponuje wiedzą teoretyczną z zakresu nauk prawnych na poziomie akceptowalnym dla osoby ubiegającej się o uzyskanie stopnia naukowego doktora nauk prawnych.

Podsumowując, wnoszę o dopuszczenie Pani mgr Izabeli Bagińskiej do kolejnych etapów postępowania doktorskiego.

*Monika
Wierciorak*